

Protocol de prevenció, detecció i actuació d'abús sexual en l'àmbit de l'educació en el lleure a PACCS

Elaborat per la Comissió Pedagogia i la Comissió Protocol el curs
2020-2021

Aprovat per l'Assemblea General Extraordinària el **13/05/2021**

Introducció

Aquest document que teniu a les mans, “El Protocol de prevenció, detecció i actuació d’abusos sexuals” hem treballat per un imperatiu de caràcter moral, social i legal.

Les entitats que acompanyem en el creixement a infants, adolescents i joves hem de ser plenament conscients de les nostres actituds i actuacions enfront del respecte a la dignitat de les persones, un dels valors que sempre ens ha transmès Paccs.

Vivim en un món de contradiccions, compartim una societat que parla de solidaritat, però on el poder és valorat en accés, estem en un món globalitzat, intercomunicat i ple d’interrogants. En aquest marc un dels objectius de PACCS és fer una aportació de proximitat i de testimoniatge de valors. No volem exercir poder, volem aprendre a estar a prop dels adolescents i joves i acompanyar-los en el seu camí, com veiem que fa la Comunitat Cristiana dels Caputxins: amb obertura i acolliment.

La nostra voluntat és doncs protegir PACCS, mitjançant el desenvolupament d’unes lleis fent un protocol amb la voluntat d’ajudar a créixer la nostra organització, creant un espai segur on els infants i adolescents puguin desenvolupar-se com a persones. Espai que sempre ens han ofert els Caputxins de Sarrià amb qui compartim aquests valors.

Des de PACCS hem de saber acollir i tenir cura dels adolescents i joves, des del respecte que mereix tota dignitat humana amb el compromís de forjar i enriquir el seu creixement personal.

Índex

1. Justificació	3
2. Objectius i Estructura del Protocol	4
- Objectiu General	4
- Objectius específics	4
- Estructura del Protocol	4
3. Marc referencial i legal	4
3.1 Marc teòric	4
3.2 Marc normatiu	6
- Normativa internacional	6
- Normativa espanyola	6
- Normativa catalana	7
- Àmbit civil i administratiu	7
- Normes pròpies de Catalunya	7
- Normes estatals d'aplicació directa	8
- Responsabilitat penal	8
- Responsabilitat civil	8
4. Prevenció, detecció i actuació	9
4.1 Foment del bon tracte	9
- A nivell de PREVENCIÓ	9
- A nivell de DETECTAR	9
- A nivell de NOTIFICAR	10
- A nivell de DONAR SUPORT	10
4.2 Prevenció: Actuacions per prevenir el maltractament i/o abús sexual en les activitats	10
- Decàleg de mesures per minimitzar els riscos	11
- Situacions de riscos generals i accions preventives	11
4.3 Detecció i actuació: Procediment a seguir després de detectar un cas d'abús sexual i/o maltractament	12
- Funcions de la persona DELEGADA	12
- Circuit de notificació en cas de sospita o certesa d'abús sexual infantil	12
- D'un abús sexual entre adolescents	12
- D'un abús sexual d'un adult a un adolescent	16
- D'un abús sexual d'un adult de l'entitat a un adolescent	17
5. Divulgació, coneixement i conscienciació	18
- Informació i conscienciació	18
- Activitats de formació	18
- Grup de Delegats ASI i comissió	18

1. Justificació

Aquest protocol és necessari per detectar situacions abusives o de maltractament. Permet establir vies de comunicació i d'actuació, i a més a més ens protegeix a cadascú de nosaltres i a la organització de PACCS d'aquest tipus de situacions. D'aquesta manera, garanteix que l'entitat sigui un espai còmode i segur.

2. Objectius i Estructura

Crear un protocol per garantir la bona praxi mitjançant l'establiment d'accions a tres nivells: Prevenció, Detecció i Actuació.

Objectius específics

1. Fer formació en l'equip de monitors
2. Fer una guia d'actuació
3. Garantir la implementació de la guia

Estructura

3. Marc referencial i legal: Contextualització, lleis, normes, teories...
  - a. Teòric
  - b. Normatiu
4. Prevenció, detecció i actuació (Guia/Protocol)
5. Divulgació, coneixement i conscienciació.

3. Marc referencial i legal

APACCS **acompanyem en el creixement a adolescents de 12 a 18 anys**. La formació i el coneixement són essencials en aquesta tasca, d'aquí la importància de proporcionar un marc teòric per saber de que estem parlant quan ens referim als abusos.

Veiem els **adolescents de PACCS** no com a objectes de protecció sinó com a **subjectes de dret** i com a tals hi ha unes lleis i normes que els emparen així com a totes les nostres actuacions.

3.1 Teòric

Què és l'abús sexual infantil?

És la situació en la qual un infant o un adolescent és utilitzat per satisfer els desitjos sexuals de la persona adulta, o qualsevol persona de més edat o quan l'agressor o agressora està en una posició de poder o control sobre l'altre menor; ja sigui presenciant o participant en activitats sexuals que no comprèn o per a les quals no està preparat d'acord amb el seu desenvolupament i a les quals, per tant, no pot donar el consentiment.

Coerció.

Es refereix al contacte sexual mantingut mitjançant l'ús de la força física, l'amenaça, la manipulació, la pressió, l'autoritat o l'engany. Ha de ser considerada criteri suficient per etiquetar una conducta sexual entre dues persones d'abús sexual, independentment de l'edat del presumpte abusador.

Asimetria d'edat, desigualtat madurativa o dependència de terceres persones.

Fa referència a la asimetria en la posició de poder que exerceix la persona abusadora sobre la víctima, lligada al grau de dependència de la víctima sobre la persona abusadora.

Graus de maltractament

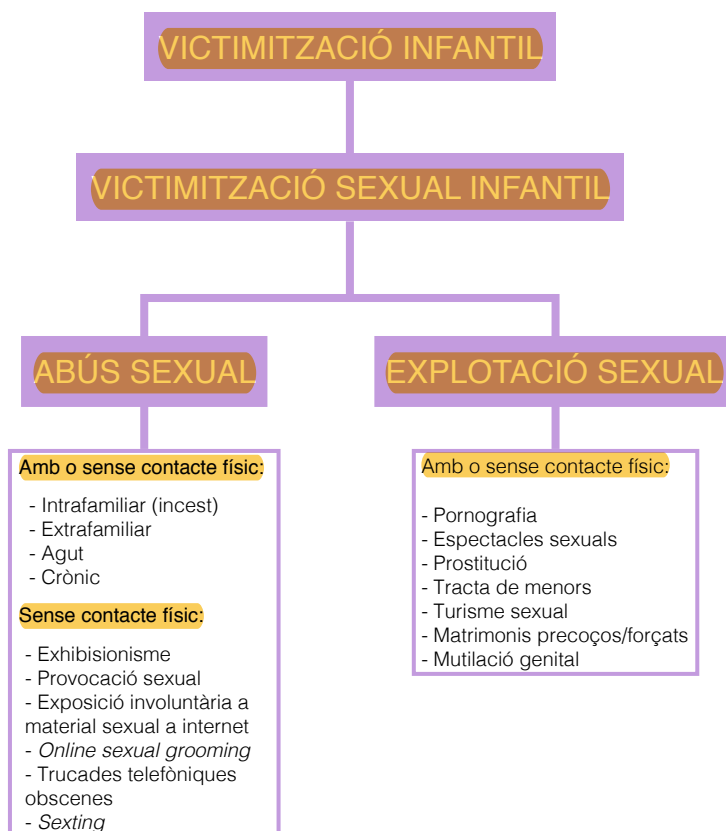
Maltractament lleu es dona quan es produeix en poca freqüència i la intensitat és baixa.

Maltractament moderat es produeix quan, malgrat que la intensitat i freqüència del maltractament no és greu, es tenen dubtes raonables sobre la possibilitat que es puguin produir danys més greus en el futur.

Maltractament greu es produeix quan perilla la integritat física, psíquica o emocional de l'infant o adolescent que provoca o pot provocar danys significatius en el seu desenvolupament. Es posa l'infant/adolescent en una situació que aconsella dur a terme accions protectores de forma immediata o bé fer un estudi urgent de la situació.

Davant del dubte de si el maltractament és lleu, moderat o greu es pot consultar l'Aplicació de suport per a presa de decisió o el Mòdul de Suport de Gestió del Risc de la DGAIA:

https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_ladolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/registre_unificat_de_maltractaments_infantils_rumi

3.2 Normatiu

L'abús sexual infantil és un delictes segons la legislació espanyola i catalana i, per tant, té conseqüències jurídiques per a la persona que el comet. També en pot tenir per a la institució de PACCS, així com també per a les persones que, sabent de la situació, no l'han comunicada a l'autoritat.

En aquest sentit, és important fer un resum del marc jurídic en què ens movem com voluntaris de LLEURE EDUCATIU a PACCS i com a responsables civils i penals davant d'aquestes situacions.

Normativa internacional

- Convenció de 20 de novembre de 1989 dels drets de l'infant adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides en la resolució 44/25:
“Els estats membres adoptaran totes les mesures legislatives, administratives, socials i educatives apropiades per protegir l'infant contra tota forma de perjudici o abusos físics o mentals o tracte negligent, maltractaments o explotació, inclòs l'abús sexual, mentre l'infant es troba sota la tutela dels progenitors, d'un representant legal o de qualsevol altra persona que el tingui al seu càrrec.”
https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/07infanciaiadolescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/Convencio_drets_infancia.pdf
- La Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat, de 13 de desembre de 2006, ratificat el 23 novembre de 2007.
https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/11discapacitat/2012_04_11_convencio_drets_persones_discapacitat_catala.pdf
- Convenis impulsats per la Conferència de la Haya de Dret Internacional privat com ara: Conveni relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels infants, de 28 de maig de 2010, ratificat el 6 de setembre de 2010.
- Convenis impulsats pel Consell d'Europa com el relatiu a la protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexual, fet a Lanzarote el 25 d'octubre de 2007, ratificat el 22 de juliol de 2010, així com el Conveni Europeu sobre l'Exercici dels Drets dels Infants, fet a Estrasburg el 25 de gener de 1996, ratificat l'11 de novembre de 2014.

Normativa espanyola

La Constitució Espanyola estableix:

- La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social (article 10.1).
- El dret a la vida i a la integritat física i moral (article 15).
- El dret a l'honor i a la imatge i intimitat personal i familiar (article 18).
- Els poders públics asseguren la protecció social, econòmica i jurídica de la família, així com la protecció integral dels fills i de les filles (article 39.1 i 2).
- Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, respecte a la protecció de la infància i la prevenció: protecció dels infants contra qualsevol forma de violència, inclosa la produïda en el seu entorn.

Respecte als requisits per treballar en contacte habitual amb infants: A l'article 13 s'estableix com a requisit per poder accedir i exercir una professió o activitat que impliqui contacte habitual amb infants, no haver estat condemnat per delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, tràfic d'éssers humans o explotació de menors.

Respecte a l'obligació legal de notificar aquelles situacions de risc o desemparament infantil

Normativa catalana

Pel que fa a Catalunya, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix, d'una banda, que correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de voluntariat, que inclou la definició de l'activitat i la regulació de les actuacions destinades a la solidaritat i a l'acció voluntària (article 166.2). D'altra banda, en matèria de menors, estableix que correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de protecció de menors, que inclou, entre d'altres, la promoció de les famílies i de la infància (article 166.3).

Així mateix, a través de l'article 142, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya atribueix la competència exclusiva en matèria de joventut a la Generalitat, la qual inclou, entre d'altres, el disseny i l'aplicació de polítiques i plans destinats a la joventut i la regulació, la gestió, la intervenció i la policia administrativa d'activitats destinades a la joventut.

Àmbit civil i administratiu

En aquest àmbit es regulen les intervencions de protecció del nen o nena que pateix maltractaments. A Catalunya s'ha de diferenciar entre la normativa pròpia i la normativa espanyola d'aplicació supletòria en defecte de les normes pròpies.

Normes pròpies de Catalunya

- L'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix, que correspon a la Generalitat:
  - competència exclusiva en matèria de voluntariat, (article 166.2).
  - competència exclusiva en matèria de protecció de menors(article 166.3).
  - competència exclusiva en matèria de joventut a la Generalitat,(article 142,)
- Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família
- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència estableix al títol IV un nou marc de protecció específica contra el maltractament infantil. Estableixen, també, que *"Els ciutadans que tenen coneixement de la situació de risc o desemparament en què es troba un infant o adolescent tenen el deure de comunicar-ho als serveis socials bàsics, especialitzats o del departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, al més aviat possible, perquè en tinguin coneixement."*
- Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil
- Decret 279/2006 de 4 de juliol, *"l'obligació de comunicar a l'autoritat competent totes aquelles circumstàncies que puguin implicar maltractaments per a l'alumnat o qualsevol altre incompliment dels deures establerts per les lleis de protecció del/de la menor"*.

Normes estatals d'aplicació directa

Respecte a la protecció de la infància i la prevenció:

- A l'article 11 s'introdueix com a principi rector de l'actuació administrativa la protecció dels infants contra qualsevol forma de violència, inclosa la produïda en el seu entorn familiar, de gènere, el tràfic d'éssers humans i la mutilació genital femenina, entre d'altres. També estipula que els poders públics desenvoluparan actuacions de sensibilització, prevenció, assistència i protecció davant de qualsevol tipus de maltractament infantil.

Respecte als requisits per treballar en contacte habitual amb infants:

- A l'article 13 s'estableix com a requisit per poder accedir i exercir una professió o activitat que impliqui contacte habitual amb infants, no haver estat condemnat per delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, tràfic d'éssers humans o explotació de menors.

Responsabilitat penal

La llei penal preveu la pena que s'ha d'imposar a les persones que cometin fets definits com a delicte. També preveu mecanismes de protecció de les víctimes.

Dins del Codi Penal espanyol, entre els diversos delictes que es poden cometre en l'àmbit del maltractament infantil, hi trobem:

Delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, que inclouen agressions sexuals (article 178 a 180), abusos sexuals (article 181 a 183 quater), assetjament sexual (article 184), exhibicionisme i provocació sexual (article 185 i 186) i delictes relatius a la prostitució, pornografia infantil i corrupció de menors (article 187 al 190). Com a novetat més important, s'eleva l'edat del consentiment sexual als 16 anys. També es tipifica expressament la conducta de fer presenciar un menor de 16 anys actes o abusos sexuals sobre altres persones.

Per als delictes esmentats, el Codi preveu penes de presó i en la major part s'hi poden imposar com a penes accessòries les prohibicions següents (article 57 en relació amb l'article 48):

- Lesions (articles 147 a 151).
- Tracte degradant (article 173).
- Amenaces (articles 169 a 171).
- Coaccions (article 172 a 172 ter).
- La privació del dret a residir en determinats llocs o accedir-hi.
- La prohibició d'aproximar-se a la víctima, o als familiars i les altres persones que determini el/la jutge/essa o tribunal.
- La prohibició de comunicar-se amb la víctima, o amb els familiars i les altres persones que determini el/la jutge/essa o tribunal.

La Llei d'Enjudiciament Criminal estableix l'obligació de denunciar tots els delictes públics.

Responsabilitat civil

Els articles 109 i 116 del Codi Penal preveuen que les persones responsables d'un delicte o falta ho són també civilment. A més, l'article 120 preveu també la condemna com a responsable civil subsidiari de les persones naturals o jurídiques pels delictes comesos en els establiments dels quals siguin titulars, quan per part dels seus directors o administradors o dels seus empleats

s'hagin infringit normes o reglaments relacionades amb el delicte. Segons aquesta disposició, diversos tribunals, entre els quals l'Audiència Provincial de Barcelona, han condemnat propietaris d'escoles, entre ells, algunes congregacions religioses, com a responsables civils subsidiaris en casos d'abusos sexuals comesos per mestres o per monitors/es d'activitats de lleure. El fet que el delicte s'hagi comès en l'espai social i en horari d'activitat han estat en aquests casos el criteri determinant. La jurisprudència tendeix a declarar responsabilitat civil basant-se en una culpa genèrica derivada de la selecció del personal que ha comès el delicte (culpa in eligendo). El responsable civil subsidiari està obligat a pagar a favor de la víctima la indemnització fixada per concepte de danys físics o morals quan no pugui fer-se efectiva amb el patrimoni dels obligats principals, que són els autors i còmplices del delicte.

4. Prevenció, detecció i actuació

4.1 Foment del bon tracte

Comencem doncs a treballar perquè PACCS sigui un espai de protecció i per això cal potenciar el bon tracte en totes les nostres intervencions, tant amb els nois i noies com entre monitors i monitores, com amb les coordinadores, consiliari.....

A nivell de PREVENCIÓ

- Hi ha una sèrie d'accions que ens ajudaran a prevenir situacions abusives:
- Treballar per establir relacions afectives que ajudin a créixer, seguint models sans amb vincle i límits desenvolupant l'esperit crític i l'autocrítica.
- Mirar potencialitats i particularitats respectant les diferències, cada individu és diferent i és important.
- Tenir la comunicació i la confiança com a base de l'espai de comoditat. La comunicació oberta porta a la confiança, amb espais per compartir.
- Saber intervenir quan faci falta de forma conscient per parar situacions tòxiques o poc sanes. Controlar els comportaments amb intervencions consistents i saber actuar al moment.
- Fomentar l'empatia, el suport, el respecte i els límits consensuats.
- Facilitar models de relacions sanes, tenint les monitores com a referents.
- Crear un espai de confiança, còmode i segur. S'ha de poder parar quan hi ha incomoditat.
- Tenir una normativa clara i saber les "regles del joc"
- Involucrar a tothom en el projecte, tothom l'ha de conèixer.

A nivell de DETECTAR

- Cal observar, estar en escolta activa, observar també el llenguatge gestual i el no verbal per saber com ens sentim, nosaltres i els nois i noies.
- Cal treballar per la transparència amb les famílies, tenir-los en compte, fer-les participar
- Utilitzar tècniques d'observació perquè ningú es quedi fora.
- Donar adreces de serveis encarregats d'infància que poden ajudar-nos, les trobareu mes endavant en els circuits
- Crear la figura de la Delegada de ASI de PACCS, i el grup de delegats de la comissió ASI.

A nivell de NOTIFICAR

En l'apartat "Circuit de notificació en cas de sospita o certesa d'abús sexual infantil" hi consten els procediments necessaris per a la notificació d'un cas d'ASI.

- Informar les famílies dels fets ocorreguts
- Posar-se a disposició per ajudar-los, informar-los i assessorar-los en el possible. Podem oferir assessorament amb la Fundació Vicki Bernadet. o de l'Oficina de la Victima de Delicte.
- Si les famílies no ho volen notificar, l'entitat té l'obligació de fer-ho, si el cas és greu i es tracta d'un delicte.
- Si el maltractament és lleu o moderat, s'actuarà informant les famílies i des d'una òptica psicoeducativa.
- Si el maltractament és greu caldrà notificar-ho segons l'edat a la DGAIA, Infància Respon, i la Fiscalia de Menors o bé als Mossos d'Esquadra

A nivell de DONAR SUPORT

Generar un espai de comoditat:

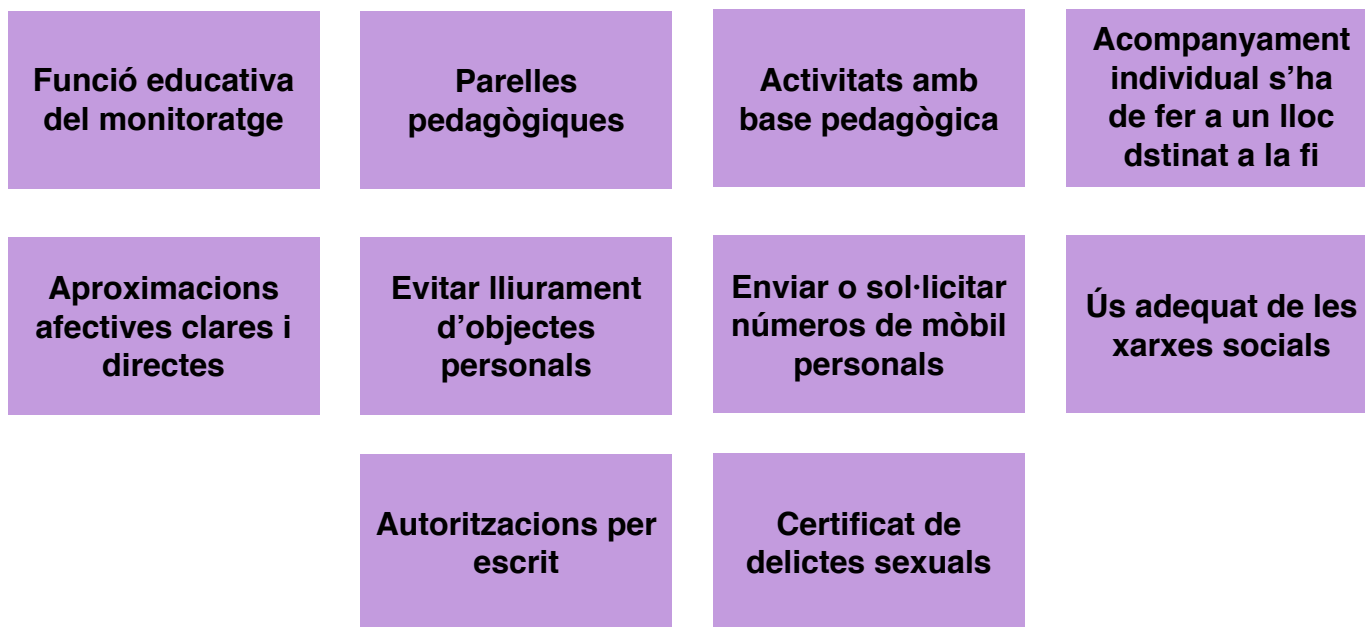
- Creure el nen/a.
- Mantenir la calma.
- Dir-li que el responsable és l'adult o la persona de més edat.
- Fer-li saber que sortirà endavant.
- Assegurar-se que no ha patit ferides.
- Protegir la víctima.
- Fer-li sentir orgull d'haver-ho explicat.
- Acceptar els sentiments...

4.2 Prevenió: Actuacions per prevenir el maltractament i/o abús sexual en les activitats

- És important prendre consciència dels rols que esdevenen en les relacions interpersonals durant l'etapa de convivència entre els monitors i els nens, i conseqüentment, les conseqüències que d'aquests se'n deriven. És important curar la intencionalitat de la relació que adopta el monitor amb l'infant o adolescent; aquesta ha de ser educativa i n'és una de referència per l'infant.
- Ésser conscient dels límits de cadascú i no crear situacions que puguin crear incomoditats i mal estar amb cada un dels participants. Els límits s'estableix en totes les relacions que defugim de la tasca educativa i les que esdevenen de forma sexual.
- Els monitors i monitores exerceixen la funció de GUARDA dels infants i adolescents que participen de les activitats que s'organitzen dins del lleure educatiu i, per tant, han de vetllar pel seu benestar i han d'assistir-los perquè en són responsables. La protecció de la persona és prioritària i regeix la relació entre monitoratge i infants i adolescents.
- Com a monitor de l'entitat s'accepta el protocol que s'esdevindrà després de la detecció d'una acció que sobrepassi i abusi els estaments anteriors, aquest s'explica a l'apartat d'accions de detecció.

- Figura d'un **delegat de protecció d'abusos a PACCS**, responsable de prendre accions preventives (formacions, etc.), i grup de suport (monitors, monitors que han desenvolupat protocol, JOCCS). Hi haurà un procés de decisió del delegat.
- **Mecanisme concret de comunicació de sospita i indicis**. Figures que hi participen i escala de jerarquia (monitor, nen, delegat, grup de suport, director).

Decàleg de mesures per minimitzar els riscos:

Situacions de riscos generals i accions preventives

Activitat	Situació de risc potencial	Grau	Accions preventives
Fotos, vídeos i xarxes socials	Possibilitat d'amistat per xarxes socials entre un monitor o monitora i un adolescent o jove, o entre els mateixos grups d'iguals. Aquestes eines ens donen possibilitats de comunicació i difusió infinites (xats, compartir imatges, compartir informació de la nostra vida privada, etc.). Es generaria el risc en el punt que es fa un mal ús de les imatges.	Alt	Respectar els drets d'imatge i fer ús sempre que sigui possible de càmeres de l'esplai, cau, centre... Evitar que els infants usin per capturar imatges els telèfons propis per fer-ne un ús personal a l'esplai (sense haver fet un treball educatiu de bon ús de les noves tecnologies) i plantejar-se l'ús de les xarxes com a eina de treball i difusió, no de contacte personal amb un adolescent o jove. Una bona prevenció també inclou educar en les xarxes socials i la intimitat.

Activitat	Situació de risc potencial	Grau	Accions preventives
Trucades a adolescents	En els grups més consolidats i autogestionats, l'ús del telèfon com a eina de comunicació és habitual. Aquest contacte no s'ha de produir per parlar de temes no relacionats amb l'activitat.	Baix	El contacte telefònic ha d'estar pactat prèviament o usar-lo per a temes de l'activitat i del grup. És recomanable de fer les rondes de trucades amb l'equip de monitors i monitores conjuntament.
Premonitors/es menors d'edat	Es pot produir en entitats de lleure en què dins d'aquesta edat es comencin a adquirir tasques de monitoratge parcials o totals, malgrat la no majoria d'edat, en què els joves passen a formar part de l'equip de monitors i monitores.	Baix	És important treballar aquest procés consensuadament entre l'equip (abans de tenir monitors i monitores menors) i marcar els drets i deures que té l'equip de monitors i monitores perquè no hi hagi dubtes. No hem d'oblidar que la seva condició de minoria d'edat passa també per tenir autorització dels tutors legals, etc.
Dutxes i higiene personal, piscina i activitats relacionades amb l'aigua	Hi pot haver un apropament inapropiat o inadequat a l'infant, i la possibilitat de fotos, exhibicionisme intencionat, coacció de fer algunes actuacions, etc. que generi incomoditat o malestar.	Alt	Aquesta mena d'activitats s'han de presentar com a activitats grupals, ja que pot ser una eina de normalització si ens ho plantejem com a objectiu. Cal també que marquem un límit amb aquesta mena d'activitats entre normalització del propi cos versus el respecte de la intimitat.
Espais de reflexió individual	Situació de relació individual i íntima en espais tancats. Hi pot haver risc si es genera una relació inadequada o es fa servir per treure informació de l'infant.	Alt	Aquests espais han d'estar preparats per tot l'equip de monitors i monitores, han de respectar la intimitat de l'infant però recomanem que no sigui en un espai tancat (es poden generar espais tranquils en llocs oberts, etc.). Recomanem temporalitzar el temps i fer-ho en total transparència amb la resta de l'equip

Activitat	Situació de risc potencial	Grau	Accions preventives
Ferides, convalescència i malalties	Es presentaria risc en la vulnerabilitat per quedar-se sol amb un infant que ha de fer repòs o que ha de ser atès per curar alguna ferida, vetlles per malalties, etc.	Alt	Anar acompanyat d'un responsable de l'entitat per anar al metge. S'informarà els pares i es demanarà que els pares donin una autorització per escrit, que permeti que els monitors i monitores portin al metge l'infant o adolescent. Poder fer aquests torns sempre que sigui possible amb altres infants o monitors/es (exemple: anar a la infermeria amb l'infant que s'ha fet mal i un altre company). En el cas que s'hagi de fer repòs i impliqui la presència d'un monitor o monitora, acordar prèviament quin criteri se seguirà per fer aquesta vetlla.
Ús de dades personals	Usar inadequadament les dades d'un infant. Donar les dades o fer-les públiques	Baix	Garantir la confidencialitat de les dades.
Obsequis	Hi ha risc que es presentin favoritismes amb certs infants sense motiu.	Baix	Tractar tots els infants igual. Els regals han de ser pactats prèviament (exemple: amic invisible, premi per algun joc, etc.). Afavorir els regals grupals per sobre dels individuals. Si els monitors i monitores reben regals per part d'un sol nen o nena (dibuixos...) s'han de quedar a l'espai on es realitzen les activitats. No es porten a casa, com una cosa especial.
Desplaçament amb famílies	Quan marxa un noi/noia del campament amb una família que no és la seva pot haver-hi un risc.	Alt	informar a la família i que autoritzin el desplaçament del noi/noi.

4.3 Detecció i actuació: Procediment a seguir després de detectar un cas d'abús sexual i/o maltractament

Un cop detectat un cas d'ASI i/o maltractament, s'han de seguir **tres criteris bàsics**:

- El criteri de MÍNIMA INTERVENCIÓ NECESSÀRIA significa que els infants o adolescents que relatin una situació de maltractament o abús sexual no han de ser entrevistats per més d'una persona de l'entitat o empresa.
- El criteri de DISCRECIÓ vol dir que no tothom que participa en les activitats o forma part de PACCS ha de ser coneixedor de la situació detectada, sinó que hi ha d'haver unes persones que seran les encarregades de gestionar les accions que s'han de dur a terme per garantir la protecció de l'infant, adolescent o jove.
- El criteri de TRANSPARÈNCIA apel·la a la necessitat de comunicar tot el que ha passat o del que s'és coneixedor, oferint informació i acompanyament a les famílies i a les persones afectades.

En cas de detecció, tots els membres de l'equip hauran de seguir el circuit intern que es proposa en aquest document de protocol.

Funcions de la persona DELEGADA

- Rebre les comunicacions sobre casos de maltractaments o abusos sexuals.
- Ser la persona interlocutora amb l'administració i el sistema de protecció per demanar informació i assessorament.
- Assessorar i donar suport a l'equip en temes de circuits, àmbit judicial, coordinacions amb serveis externs, etc.

Cada entitat haurà de tenir com a mínim un DELEGAT O DELEGADA DE PROTECCIÓ, segons el nivell d'activitats que realitzin i el territori que cobreixin amb aquestes activitats. S'ha de tenir en compte que ha d'estar disponible mentre s'estiguin realitzant les activitats per tal que no quedi cap monitor/a sense l'assessorament que pugui necessitar. Per aquesta raó, és recomanable que, en la mesura que sigui possible, hi hagi més d'una persona que exerceixi aquesta funció.

- Aquesta delegada actuarà conjuntament amb una persona RESPONSABLE de cada bloc, junts seran els encarregats de fer formació i vetllar per la implementació del protocol.
- Aquests responsables de cada bloc ho seran durant els 4 anys de Paccs i la delegada serà una coordinadora.

Circuit de notificació en cas de sospita o certesa d'abús sexual infantil

D'un abús sexual entre adolescents

- En el moment que el monitor o monitora de l'activitat coneix un fet abusiu entre dos infants o adolescents, s'ha de posar en contacte amb el director o directora o cap de l'entitat, i s'han de posar en comunicació amb la delegat o delegada de protecció en temes de maltractaments o abusos sexuals de l'entitat, que els ajudarà a prendre les següents decisions:
- Informar les famílies dels fets ocorreguts

- Posar-se a disposició per ajudar-los, informar-los i assessorar-los en el possible. Se'ls explicarà què poden fer. És molt important notificar què ha passat per tal que els dos infants i adolescents implicats puguin rebre l'ajuda que necessiten.
- Si les famílies no ho volen notificar, se'ls farà saber que l'entitat té l'obligació de fer-ho, ja que són coneixedores d'un delictes.

En aquest punt és molt important conèixer i reconèixer quines conductes són normals des d'un punt de vista evolutiu i quines conductes són abusives. Per tant, queda clara la importància de la formació per a tots/es els les voluntàries de PACCS.

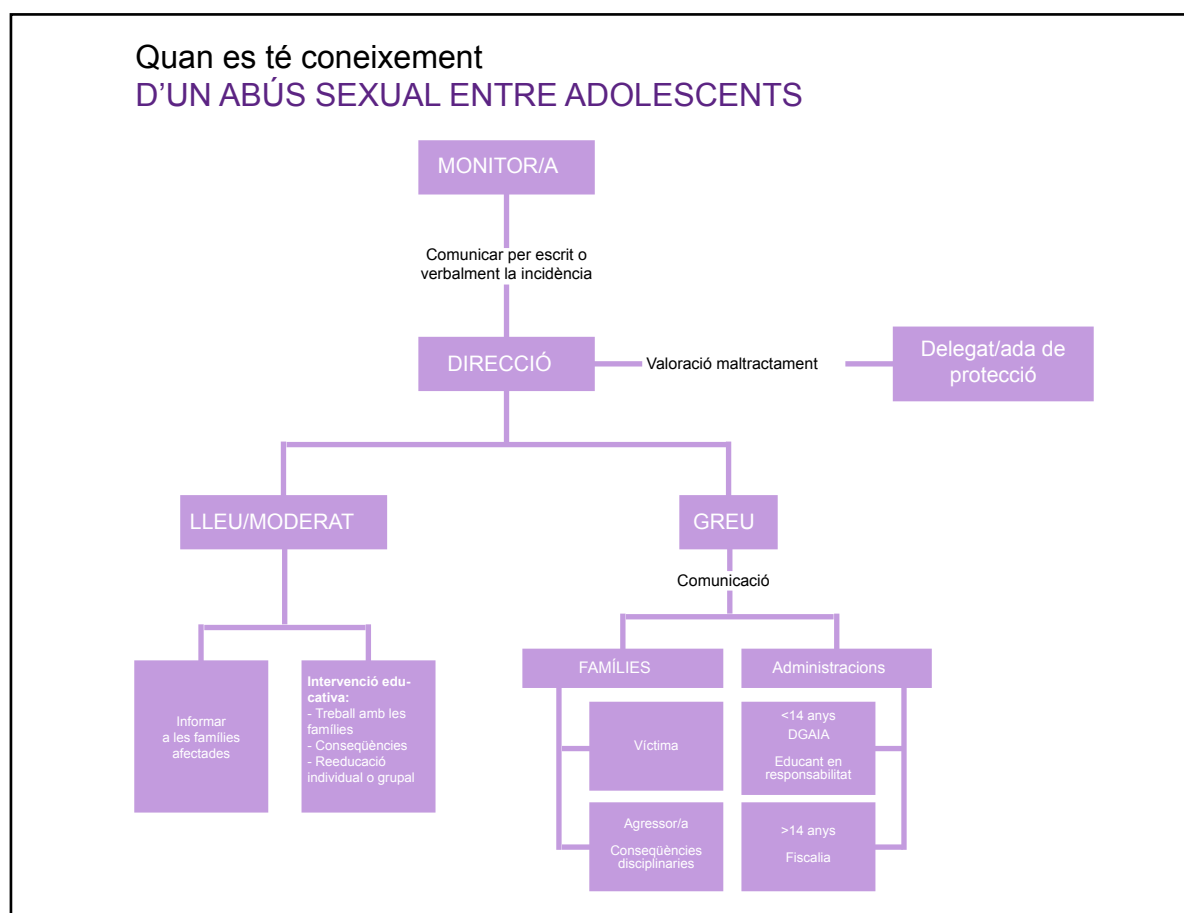
Per poder intervenir amb el menor infractor, s'ha de notificar aquesta situació, i si és necessari s'ha de denunciar.

A partir dels 14 anys un infant té responsabilitat penal, la qual cosa vol dir que si la situació abusiva es produeix entre un menor i un major de 14 anys, se segueix el mateix circuit que amb un adult, es pot posar una denúncia a la policia, que la tramitarà i la passarà a la Fiscalia de Menors, i a partir d'aquí se seguirà tot el procediment.

Segons l'article 3 de la LRPM 5/2000, quan l'autor sigui menor de 14 anys no se li exigirà responsabilitat penal davant dels fets sinó que el Ministeri Fiscal el remetrà a l'entitat pública competent en matèria de protecció de menors per tal de valorar la seva situació i promoure si escau les mesures de protecció necessàries.

Per tant, per poder evitar la cronificació d'una conducta abusiva i que comportarà problemes legals en el futur, i poder donar atenció al menor infractor, és important que els fets abusius es notifiquin i d'aquesta manera s'iniciarà un treball amb el menor per tal d'evitar futures situacions abusives.

Si el maltractament és lleu o moderat, s'actuarà informant les famílies i des d'una òptica psicoeducativa.

D'un abús sexual d'un adult a un adolescent

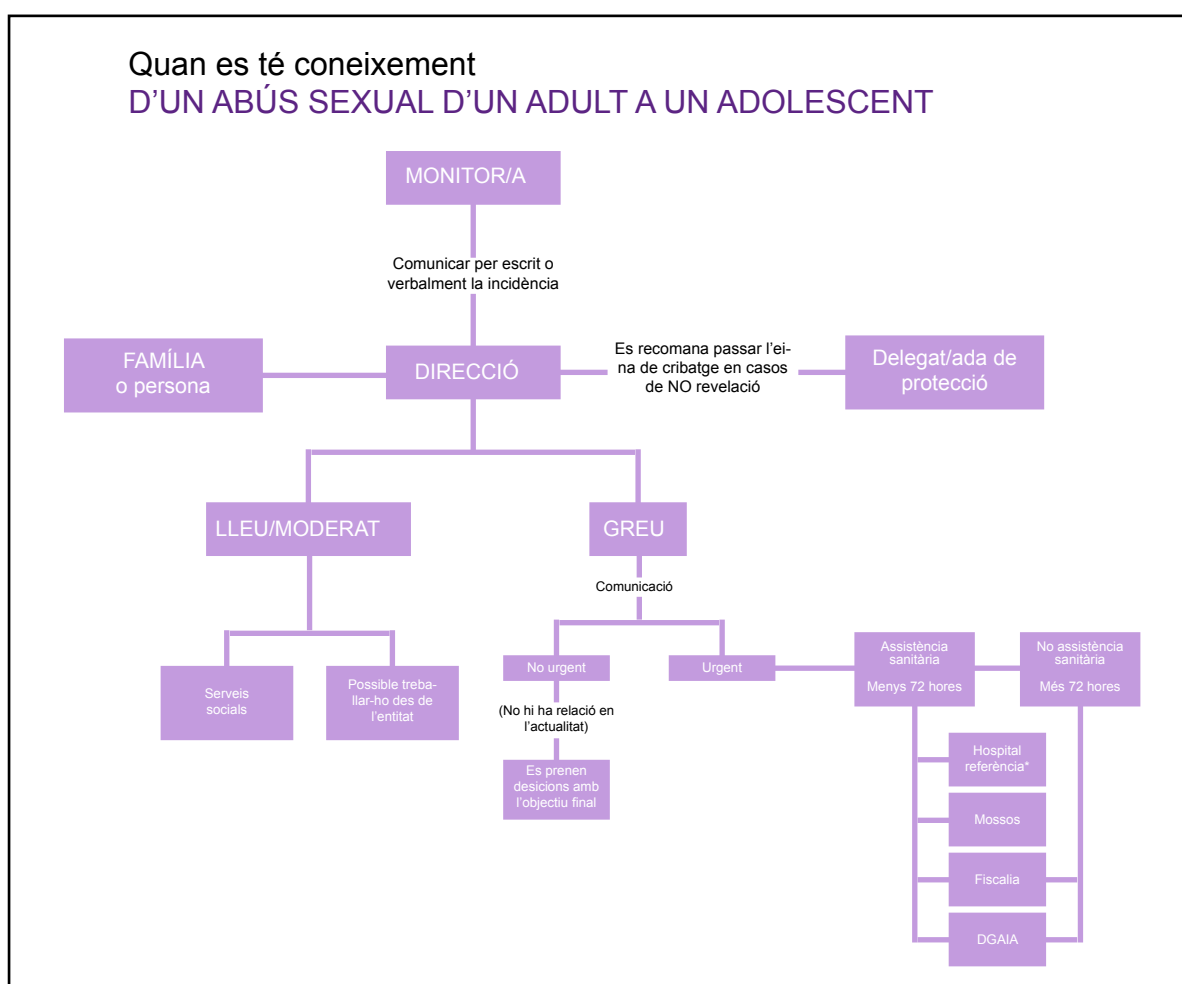
Molts professionals o voluntaris, davant d'una situació que presenta un infant o adolescent, no saben què fer, ja que la simptomatologia que presenta pot ser insuficient o no ho saben comunicar amb els indicadors que tenen.

Totes aquestes qüestions, dubtes, pors i desconfiances són el que va impulsar que la DGAIA de la Generalitat de Catalunya construís un sistema que vam anomenar Mòdul de Suport a la Gestió del Risc (MSGR), que es va posar en marxa l'estiu de 2011, conegut col·loquialment com a RUMI.

El mòdul de suport a la gestió del risc en infància i adolescència (RUMI Infància Respon).

Accessible a:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/coleccions/eines/eines_17/eines17_rumi.pdf

D'un abús sexual d'un adult de l'entitat a un adolescent

Quan l'abús és portat a terme per algun adult de l'entitat, es tracta igual que l'anterior cas en que l'abús el comet un adult però calen accions específiques complementàries, ja que la responsabilitat recau en l'entitat de Paccs.

La part que té a veure amb el delictes és la mateixa i, per tant, totes les mesures explicades en l'apartat referent a l'àmbit familiar o de l'entorn de confiança tenen validesa, però també s'han de prendre mesures pel que fa a la relació laboral o a un altre tipus de vinculació.

Si un membre de l'entitat del lleure té indicis o la certesa sobre un cas produït per una persona col·laborada o company o companya, ha d'informar-ne la direcció del centre.

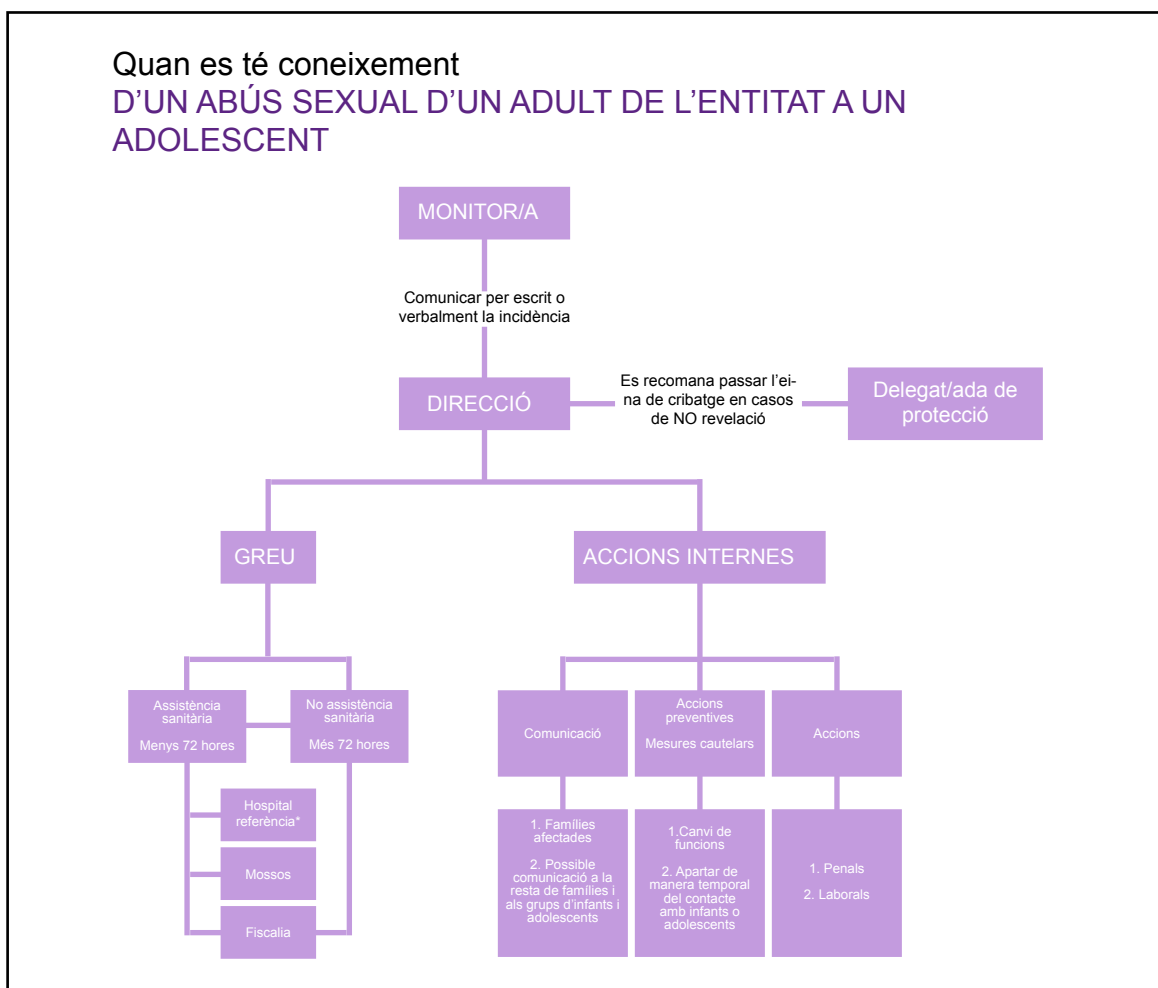
La direcció del centre Informa al delegat o delegada de Protecció, per tal d'iniciar totes les gestions necessàries.

Sempre informa dels fets a la família o als responsables legals de l'infant o adolescent.

Si fos necessari es realitza una comunicació més general, a la resta de les famílies i als grups d'infants o adolescents.

Es plantegen accions preventives o mesures cautelars, en casos d'indicis, o conductes ambigües.

I es plantegen accions legals si fos necessari.

5. Divulgació, coneixement i conscienciació

En aquest apartat s'explica tota la dinàmica interna a nivell comissari i divulgatiu, i per assegurar la continuïtat i la rellevància d'aquest protocol. És important destacar la voluntat d'aquest document que no és de caire imperant i definitiu, així doncs, dota d'una qualitat col·laborativa per tal de ser actiu i no estàtic, conseqüentment es i sinó que es pugui anar renovant i modificant en funció de possibles esmenes.

Els encarregats de fer divulgació i conscienciació d'aquest protocol seran els delegats ASI.

Informació i conscienciació

Per tal que tots els voluntaris de PACCS coneguin el Protocol i siguin conscients del que implica es faran les següents accions:

- A JOCCS 1 es farà una lectura del protocol i es signarà el document d'acceptació
- En l'assemblea del cap de setmana de setembre, cada any, es farà un recordatori del protocol
- El delegat ASI de cada bloc s'encarregarà que durant el primer trimestre del curs, els monitors i coordinadors facin una lectura del protocol. Que al ser un document dinàmic si es veu convenient s'hi poden afegir noves idees.

Activitats de formació

- Cada 2 anys faran formació ASI els premonitors de JOCS 1 i JOCS 2, els delegats ASI de cada bloc seran els encarregats d'organitzar-la. S'hi podrà apuntar tothom que ho cregui convenient.
- Durant el primer trimestre després de la lectura feta pels blocs del protocol, es prepararan unes activitats per treballar el tema amb els nois i noies.
- Quan tots els blocs hagin fet les activitats es farà una trobada conjunta de tot PACCS per reflexionar sobre el tema.

Grup de Delegats ASI i comissió

- Un monitor/a de cada bloc formaran part juntament amb la delegada ASI del Grup encarregat de posar en marxa el protocol quan calgui, seran la comissió ASI.
- Aquest grup serà també el responsable d'organitzar les formacions i proposar activitats amb els nois i noies.
- Aquest grup es renovarà cada any quan s'incorporin nous monitors i serà voluntari. Es perllongarà durant els quatre anys de PACCS.
- La Delegada ASI serà una coordinadora. El càrrec també durarà 4 anys i la persona serà designada per l'entitat.

Recursos d'interès

Delegat/da de protecció de PACCS: **610 68 90 93**

Fiscalia de Menors: **93 554 91 00**

Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte: **93 554 87 00**

Mossos d'Esquadra: **112**

Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència: INFÀNCIA RESPON **116 111**

Fundació Vicki Bernadet: **93 318 97 69**

Correu comissió pedagogia: **paccs.comi.pedagogia@gmail.com**

